

Lielā torņgliemeža *Ena montana* sastopamību ietekmējošie faktori

Līga Landrāte, Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte
Adrese: Kronvalda bulv. 4, LV-1586, Rīga, Latvija
e-mail: liga_landrate@inbox.lv

Digna Pilāte, Daugavpils Universitāte, Sistemātiskās bioloģijas institūts
Adrese: Vienības 13-229, LV-5401, Daugavpils, Latvija
e-mail: digna.pilate@biology.lv

Lielais torņgliemezis *Ena montana* ir dabisko mežu augstas vērtības indikatorsuga. Latvijā reāla nepieciešamība pēc indikatorsugām radās 1997. gadā, kad sākās dabisko meža biotopu inventarizācija. *E. montana* indikatorsugu sarakstā bija iekļauta pamatojoties uz citu valstu literatūras avotiem par sugas bioloģisko ciklu un ekoloģiju, kas norāda uz noteiktu meža struktūru vai procesu kontinuitāti. Latvijā sugas izplatība, sastopamība, bioloģija un ekoloģija nebija pētīta. Tajā laikā bija zināmas tikai dažas šīs sugas atradnes vecos platlapju mežos. Dabisko meža biotopu inventarizācijas rezultātā atradņu skaits palielinājās. Suga bija konstatēta ne tikai vecos mežos, bet arī dabiska meža biotopam neatbilstošās vietās. Pašlaik lielais torņgliemezis satopams galvenokārt Vidzemes augstienē Gaujas baseinā un Latgales augstienē.

Pētījums par *E. montana* sastopamību ietekmējošiem faktoriem, tajā skaitā arī par sugai būtiskajām meža struktūrām, sākts 2008. gadā Gaujas NP teritorijā. Gaujas NP teritorijā ir zināmas četras sugas atradnes. Visas atradnes atrodas upju krastos vai ielejās vietās ar izteiktu reljefu – apmēram 100 m.v.j.l.. Materiāls ir ievākts jūlijā dažāda vecuma lapkoku mežos, kuros dominē liepa, goba, baltalksnis, kā arī mistrotos egļu mežos. Gravu mežos 10 x 10 m lieli parauglaukumi iemērīti trīs līmeņos – gravas augšā, vidusdaļā un lejā. Katrā parauglaukumā uzskaitītas meža bioloģiskās daudzveidības struktūras, veiktas augsnes virsslāņa analīzes. Kopumā ievākti 45 paraugi.

Gaujas NP *E. montana* populācijas blīvums atradnēs ir vidēji 1,7 indivīdi/m² un 4. sastopamības klase, kas ir 60-80 % no kopējā paraugu skaita, kuros suga konstatēta.

No iegūtajiem rezultātiem izriet, ka sugai nav būtiskas tādas meža daudzveidības struktūras, kā meža vecums un kritālas. Lielā torņgliemeža īpatņu skaits palielinās lapu koku mežos uz sārmainām augsnēm ar bagātīgu pamežu un lakstaugu stāvu.